

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/2001 vp

**Hallituksen esitys valtionavustuslaiksi ja laiksi
valtion talousarviosta annetun lain 7 c §:n
muuttamisesta**

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä toukokuuta 2001 lähettäessään hallituksen esityksen valtionavustuslaiksi ja laiksi valtion talousarviosta annetun lain 7 c §:n muuttamisesta (HE 63/2001 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Tuomas Pöysti, valtiovarainministeriö

- lainsäädäntöneuvos Jouni Laiho ja neuvotteleva virkamies Johanna Hakala, sisäasiainministeriö
- hallitusneuvos Elise Pekkala, kauppa- ja teollisuusministeriö
- neuvotteleva virkamies Matti Pulkkinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- tutkija Marietta Keravuori, oikeusministeriö
- hallitussihteeri Janne Kaukonen, maa- ja metsätalousministeriö
- professori Olli Mäenpää
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
— opetusministeriö
— Suomen Kuntaliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi valtionavustuslaki ja muutettavaksi valtion talousarviosta annettua lakia.

Ehdotettu valtionavustuslaki on tarkoitettu harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskeväksi yleislaiksi. Lakia sovelletaan valtionavustukseen, jos muussa laissa ei säädetä toisin. Lain soveltamisalaan eivät kuitenkaan kuulu valtionosuuksia koskevissa laeissa säädetyt, valtionosuusjärjestelmiin kuuluvat valtionavustukset. Laissa säädetään valtionavustuksen myöntämi-

sen perusteista ja yleisistä edellytyksistä. Lakiin otetaan säännökset myös valtionavustuksen myöntämisen ja maksamisen muodoista ja menettelyistä sekä valtionavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja tarkastuksista samoin kuin viranomaisten tietojensaantioikeuksista. Laissa säädetään takaisinperinnästä ja sitä koskevasta valtionapuviranomaisen toimivallasta. Laissa säädetään lisäksi eräistä valtionavustuksia koskevissa asioissa sovellettavista hyvän hallinnon takeista. Laki sisältää siten säännök-

set valtionavustuksen hakijan ja saajan oikeuksien ja velvoitteiden perusteista.

Valtionavustuslaissa ei säädetä siitä, mihin toimintoihin tai hankkeisiin valtionavustusta myönnetään. Tästä säädetään muussa lainsäädännössä ja päätetään valtion talousarviossa. Tarvittavat tarkemmat säännökset valtionavustuksen talousarvion mukaisesta käyttämisestä ja siihen liittyvistä ehdoista annetaan ehdotetun lain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Valtionavustuslailla kumotaan valtion-

avustuksia koskeviksi yleismääräyksiksi annettu valtioneuvoston päätös.

Valtion talousarviosta annettua lakia muutetaan siten, että tarvittavat tarkemmat säännökset valtionavustukseen myönnetyn määrärahan käyttämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä esitetyin kannanotoin.

Hallinto-oikeudellinen tarkastelu

Valiokunta on arvioinut hallituksen esitystä toimialansa mukaisesti hallinto-oikeudellisesta näkökulmasta kiinnittäen erityisesti huomiota hyvän hallinnon takeiden turvaamiseen valtionavustuksia koskevissa asioissa. Tässä suhteessa valiokunnalla ei ole ehdotetun valtionavustuslain 8 §:ää ja 34 §:n 1 momenttia lukuunottamatta muuta huomautettavaa.

Valiokunta esittää, että valtionavustuslain 8 §:stä poistetaan ilmaisu "sekä niihin liittyvistä tarpeellisista ehdoista". Nämä ehdot liittyvät pykälässä mainittuun "talousarvion mukaisuuteen" ja ovat siten tarpeettomia sekä saattavat johtaa virheelliseen tulkintaan siitä, että avustukseen voitaisiin liittää muitakin kuin talousarvion mukaisia ehtoja.

Ensimmäisen lakiehdotuksen 34 § koskee muutoksenhakua. Pykälän 1 momentin mukaan valtionapuviranomaisen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätökseen saa kuitenkin hakea oikaisua 30 päivän kuluessa sen

tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus tehdään päätöksen tehneelle viranomaiselle.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksen perusteella jää epäselväksi, kenellä on oikeus tehdä oikaisuvaatimus. Tämän vuoksi valiokunta esittää 34 §:n 1 momentin selventämistä siten, että valtionapuviranomaisen päätökseen saa *siihen tyytymätön asianosainen* hakea oikaisua 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Rahapelitoiminnan tuotoista myönnettäviä avustuksia koskeva lainsäädäntö

Valiokunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys arpajaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 197/1999 vp). Eduskunnan perustuslakivaliokunta on antanut lausuntonsa mainitusta hallituksen esityksestä (PeVL 23/2000 vp). Lausunnossaan valiokunta on edellyttänyt arpajaislakiehdotukseen tehtäväksi useita muutoksia, jotta ehdotus voitaisiin käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Muun muassa rahapelien tuotosta jaettavien avustusten palauttamisesta ja takaisinperinnästä tulee perustuslakivaliokunnan perustuslain 80 §:lle antaman tulkinnan mukaan säätää lailla eikä asetuksella. Myös valvontaa koskevia asetustenantovaltuuksia on täsmennettävä niin, että toimivaltuudet ja asianosaisten velvoitteiden perusteet ilmenevät laista. Rahapeliyhteisön toiminta, johon sisältyy muun muassa ehdotuksen tekeminen tuottojen jakamisesta sekä tuotoista

myönnettävien avustusten maksaminen ja käytön valvonta, on ymmärrettävä julkisena hallintotehtävänä. Perustuslain 124 §:n mukaisesti on tällöin lailla säädettävä oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeista rahapeliyhteisön toiminnassa. Tällöin on säädettävä ainakin hallintomenetelystä, viranomaisten toiminnan julkisuudesta sekä viranomaisessa käytettävästä kielestä annettujen yleisten säännösten soveltamisesta rahapeliyhteisön julkisia tehtäviä tarkoittavaan toimintaan.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallitus on antanut eduskunnalle kaksi esitystä arpajaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 197/1999 vp) täydentämisestä (HE 65/2001 vp ja HE 75/2001 vp). Näissä täydentävissä esityksissä ehdotetaan säädettäväksi ensinnäkin totopelien tuotoista myönnettävistä avustuksista sekä toiseksi raha-automaatti-, kasinopeli- ja pelikasinotoimintaa harjoittavan rahapeliyhteisön tuotoista myönnettävistä avustuksista. Saadun selvityksen mukaan molemmat lakiehdotukset on valmisteltu siten, että niissä on otettu huomioon nyt esillä olevassa yleisessä valtioneuvoston laissa säädettäväksi ehdotetut muun muassa avustuksen hakemista, maksatusta, käytön valvontaa ja takaisinperintää koskevat keskeiset ehdotukset. Nämä säännösehdotukset ovat kaikissa kolmessa hallituksen esityksessä keskeisiltä osiltaan keskenään yhdenmukaiset.

Hallintovaliokunta toteaa, että arpajaislakiehdotusta täydentävien lakiehdotusten tultua hyväksytyiksi rahapeliyhteisöjen tuottojen jakoon liittyvät menettelylliset säännökset on perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla säädetty lain tasolla.

Hallintovaliokunta pitää perusteltuna ja taroituksenmukaisena hallituksen omaksumaa perusratkaisua raha-automaattien, kasinopelien ja pelikasinotoiminnan tuotoista myönnettävien avustuksien kokonaisvaltaisen sääntelyn erillisyydestä valtioneuvoston avustuksia koskevaan yleiseen säädökseen nähden muun muassa kyseisten tuottojen ja niiden jakomekanismin erityispiirteiden vuoksi (HE 75/2001 vp). Vastaavasti valiokunta puoltaa totopelien tuottojen osalta erityislain säätämistä (HE 65/2001 vp).

Koska hallituksen esitykset HE 65/2001 vp ja HE 75/2001 vp sisältävät myös ehdotetun yleisen valtioneuvoston lain säännöksiä vastaavia oikeusohjeita, on tärkeää, että tämä seikka otetaan huomioon lakiehdotusten eduskuntakäsittelyssä.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta kunnioittavasti esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

HaVL 9/2001 vp — HE 63/2001 vp

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Hannes Manninen /kesk
vpj.	Pertti Turtiainen /vas	Kirsi Ojansuu /vihr
jäs.	Nils-Anders Granvik /r	Heli Paasio /sd
	Rakel Hiltunen /sd	Aulis Ranta-Muotio /kesk
	Esko Kurvinen /kok	Pekka Ravi /kok
	Lauri Kähkönen /sd	Petri Salo /kok
	Paula Lehtomäki /kesk	Kari Urpilainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.